

TALE

20. maj 2016

J.nr. 2016 - 3268

Center for Arbejdsmarkedspolitik
MRU

Samrådstale om østeuropæisk arbejdskraft den 10. juni 2016

Indledning

- Samrådet i dag handler om østeuropæisk arbejdskraft, og de udfordringer det kan give for det danske arbejdsmarked.
- Der spørges mere specifikt ind til, hvilke udfordringer det giver for ufaglærte danskere og til risikoen for mere sort arbejde og social dumping.
- Jeg vil gerne starte med at slå to ting fast:
- For det *første* er udenlandsk arbejdskraft ikke i sig selv et problem – forudsat at de konkurrerer på lige vilkår med danske lønmodtagere.
- Tværtimod er det vigtigt, at danske arbejdsgivere kan rekruttere den nødvendige arbejdskraft for at kunne drive og udvikle deres virksomhed.
- Når det er sagt, så er det en stor udfordring, at vi fortsat har en stor gruppe danskere på offentlig forsørgelse.

- Vi har som samfund og af hensyn til den enkelte en forpligtigelse til at få danske ledige i arbejde.
- For det *andet* følger regeringen stigningen i udenlandsk arbejdskraft, der kommer til Danmark for at arbejde, nøje. Og det er uanset, om de udenlandske arbejdstagere kommer fra Østeuropa, fra andre EU-lande i det hele taget eller fra 3. lande.

Udenlandsk arbejdskraft i Danmark

- Jeg vil nu uddybe det og starte med at besvare spørgsmål BJ.
- I 2015 var der 168.900 udenlandske statsborgere med lønindkomst i Danmark – målt på fuldtids-personer. Det er 42.000 flere end i 2010, hvilket svarer til en stigning på 33 procent.
- Ser vi specifikt på arbejdskraft fra EU 11-landene - som primært omfatter de østeuropæiske lande, som der bliver spurgt til – udgør de en stor del af stigningen.
- Siden 2010 er antallet af østeuropæere, der arbejder i Danmark, næsten fordoblet. Fra knap 24.000 fuldtidspersoner i 2010 til godt 47.000 i 2015.

- Stigningen i udenlandsk arbejdskraft vidner om, at virksomheder i Danmark efterspørger arbejdskraft. Det er den positive side af det.
- Der er fremgang i dansk økonomi og på det danske arbejdsmarked. Arbejdsstyrken og beskæftigelsen er stigende, og ledigheden faldende.
- En stor del af beskæftigelsesfremgangen kan imidlertid tilskrives flere udenlandske lønmodtagere.
- Således er stigningen i beskæftigelsen på 66.000 fuldtidspersoner siden lavpunktet i marts 2013 og frem til februar 2016 båret af, at der er kommet 38.000 flere udenlandske statsborgere i beskæftigelse. Denne gruppe står dermed for godt halvdelen af beskæftigelsesfremgangen.
- Ser vi udelukkende på det seneste år [februar 2015 til februar 2016], så har tallene dog udviklet sig positivt. Danske statsborgere udgør således knap 2/3 af beskæftigelsesfremgangen i denne periode.
- Vi kan også se, at de udenlandske arbejdstagere i høj grad arbejder i den private sektor og i brancher, hvor der generelt er mange job, der ikke kræver meget specifikke kompetencer.

- Det gælder inden for *Landbrug, skovbrug og fiskeri*, hvor udenlandsk arbejdskraft udgør næsten 1/3 af medarbejderne.
- Inden for *Hotel og restauration*, hvor udenlandsk arbejdskraft udgør 1/4 af medarbejderne.
- Og inden for *Rengøring*, hvor udenlandsk arbejdskraft udgør 1/5 af medarbejderne.
- Faktisk er det sådan, at virksomheder inden for netop disse brancher særligt ofte søger forgæves efter ufaglært arbejdskraft.
- Og det samtidig med, at der er 114.000, der går ledige i Danmark. Det er et paradoks.

Flere danskere skal i arbejde

- Vi står med en dobbelt udfordring her: Det er ødelæggende for væksten og det spirende opsving, hvis virksomhederne mangler kvalificeret arbejdskraft, når de skal bruge den.
- Og det er en udfordring for væksten og vores fælles velstand, at mange mennesker er på offentlig forsørgelse.
- Det er en bunden opgave at sikre, at flere danskere bliver i stand til at tage de job, der i dag varetages af udenlandsk arbejdskraft.

- Set fra min stol handler det *for det første* om, at vi skal øge incitamentet til, at mennesker flytter sig fra offentlig forsørgelse til arbejde.
- Derfor er det både rigtigt og nødvendigt, at regeringen har indført integrationsydelsen og et nyt kontanthjælpsloft.
- Der skal være et reelt økonomisk incitament til at arbejde frem for at modtage offentlig forsørgelse.
- Det er også en del af baggrunden for, at vi har indgået en bred aftale i Folketinget om et tryk-gere dagpengesystem.
- Vi sikrer, at ledige får et klart incitament til arbejde undervejs i dagpengeperioden, også kortvarigt og til en lavere løn. Vi skal ikke straffe de ledige, der gør det rigtige – og med dagpengeaftalen har vi sikret, at incitamentene peger i den rigtige retning.
- *For det andet* er det afgørende, at vi får styrket jobcentrenes samarbejde med det lokale erhvervsliv og overvågningen af arbejdsmarkedet, så vi sikrer et match mellem virksomheder og danske ledige.

- Og *for det tredje* skal vi have udvidet mulighederne for at opkvalificere ledige gennem korte og kurser, så de får de nødvendige kompetencer, der efterspørges.
- De sidste to punkter er centrale temaer ved de igangværende trepartsdrøftelser, som jeg kommer mere ind på om lidt.
- Jeg vil gerne understrege, at regeringens politik bygger videre på de gode elementer i kontanthjælpsreformen og ikke mindst i beskæftigelses- og refusionsreformen.
- Alle sammen reformer og strukturer, der skaber bedre forudsætninger for, at vi kan få flere danske ledige i arbejde.

Udfordringer for ufaglærte

- I spørgsmål BK spørges der ind til, hvilke udfordringer det giver for ufaglærte danskere, at både antallet af flygtninge og østeuropæisk arbejdskraft stiger.
- Til det vil jeg starte med at sige, at det danske arbejdsmarked heldigvis ikke er en stoleleg, hvor flere mennesker nu skal kæmpe om det samme antal job.

- Der er job at få derude. Mange virksomheder efterspørger arbejdskraft. Flere virksomheder søger forgæves efter ufaglært arbejdskraft. Og efterspørgslen efter medarbejdere vokser.
- Samtidig har vi et fleksibelt arbejdsmarked med over 775.000 jobåbninger hvert eneste år. Det skaber dynamik. Det skaber muligheder – også for ufaglærte danskere.
- De ledige har et naturligt ansvar for selv at gribe de muligheder, ligesom jobcentrene har et ansvar for at føre de ledige sammen med virksomheder, der efterspørger arbejdskraft.
- Det har været et helt centralt element i beskæftigelsesreformen, hvor vi netop har styrket den virksomhedsrettede indsats i jobcentrene.
- Med reformen er virksomhedskontakten og jobformidlingen blevet en kerneopgave for jobcentrene, der også skal have fokus på at opkvalificere ledige, så de har de kompetencer, som virksomhederne efterspørger.
- Helt konkret har vi blandt andet indført et nyt og styrket servicekoncept for virksomhederne, Jobservice Danmark, som er et nationalt kontaktpunkt for store virksomheder, der koordinerer virksomhedskontakten på tværs af kommuner.

- Opgaven er grundlæggende at binde jobcentrenes virke sammen med virksomhedernes behov, og dén indsats, mener jeg, i høj grad er til gavn for ufaglærte.

Trepartsforhandlinger

- Jeg vil også gerne præcisere, at trepartsaftalen om arbejdsmarkedsintegration ikke handler om, at udlændinge skal behandles bedre end danskere.
- Trepartsaftalen handler om, at flygtninge skal i arbejde i stedet for at blive forsørget af det offentlige.
- Regeringen er meget optaget af, at der skal være balance i tingene.
- Det er også derfor, at vi nu har taget hul på en ny runde af trepartsdrøftelser, hvor vi denne gang ser på praktikpladser og virksomhedernes adgang til tilstrækkelig og kvalificeret arbejdskraft.
- På dagsordenen er tre temaer: Det *første* tema er forebyggelse af rekrutteringsudfordringer:
 - Det handler om, at vi skal blive bedre til at overvåge udviklingen på arbejdsmarkedet.

- At ledige skal være fagligt og geografisk mobile, stå effektivt til rådighed for arbejdsmarkedet og søge de job, der er.
- Og at uddannelse i beskæftigelsessystemet skal være målrettet konkrete job og arbejdsmarkedets behov.
- Det *andet* tema er praktikpladser til unge. Danmark har brug for dygtige faglærte, så vi kan fastholde og skabe nye arbejdspladser inden for produktions-, anlægs- og serviceerhverv.
- Det *tredje* tema er voksen- og efteruddannelse. Voksen- og efteruddannelsesindsatsen spiller en væsentlig rolle i den løbende opkvalificering af arbejdsstyrken.
- Med udgangspunkt i de tre temaer har vi et stærkt afsæt for at håndtere nogle af de udfordringer, der er udgangspunktet for dette spørgsmål [BK].
- Jeg ved, at arbejdsmarkedets parter også er optagede af at drøfte netop disse problemstillinger. Derfor håber jeg, at vi sammen kan finde løsninger, der også er til gavn for de danske ledige.

- Der spørges endvidere ind til, om jeg finder det nødvendigt med yderligere politiske initiativer.
- Mit svar på det er, at regeringen er i arbejdstøjet og allerede har fået de første politiske aftaler i hus, der kan vende udviklingen og få flere danske ledige i arbejde.
- Nu afventer jeg trepartsdrøftelserne, og sideløbende overvåger jeg situationen på arbejdsmarkedet meget nøje.

Social dumping og sort arbejde

- Til spørgsmål BL om social dumping og sort arbejde vil jeg gerne understrege, at det er helt centralt for regeringen at sikre ordnede forhold på det danske arbejdsmarked.
- Konkret har vi bekræftet det med finansloven for 2016, hvor initiativerne for at sikre ordnede forhold er videreført og styrket på en række områder.
- Regeringen, arbejdsgiverne og lønmodtagerene har en fælles interesse i at sikre ordnede forhold.
- Udenlandske virksomheder og deres ansatte skal overholde danske regler og konkurrerer på lige vilkår med danske virksomheder og lønmodtagere.

re.

- Det er en bunden opgave for os alle at bidrage til at sikre det.
- Jeg vil tilføje, at for mig handler ordnede forhold på arbejdsmarkedet ikke kun om bekæmpelse af social dumping. Ordne forhold drejer sig også om at bekæmpe sort arbejde og illegalt arbejde.
- Regeringen har en række indsatsområder:
- Vi har fastholdt myndighedsindsatsen, hvor Arbejdstilsynet, SKAT og politiet tager ud på kontrolaktioner. En fælles indsats har nemlig vist sig at være et effektivt redskab til at få fat på de virksomheder, der ikke overholder reglerne.
- Vi har markant styrket samarbejdet med myndighederne i andre lande. For vi kan og skal gøre meget mere for at samarbejde på tværs af grænserne. Det er vigtigt for at sikre, at flere udenlandske virksomheder i Danmark overholder reglerne. Jeg er meget tilfreds med, at vi nu har bilaterale aftaler med myndighederne i fire lande: Polen, Litauen, Letland og Slovakiet.
- Og endelig fastholder vi og udvikler RUT-registeret, som er omdrejningspunktet for både myndigheder og arbejdsmarkedets parter i arbej-

det med at sikre ordnede vilkår.

- Derfor vil regeringen også undersøge, om vi anvender RUT-registret bedst muligt i forhold til at håndhæve udstationeringsreglerne, og om der er muligheder for at forbedre oplysningerne i RUT-registret inden for EU-rettens rammer.
- Endelig vil jeg fremhæve to lovforslag, som regeringen netop har fået vedtaget. Det drejer sig om de to lovforslag, der gennemfører håndhævelsesdirektivet.
- Med de to lovforslag sikrer vi, at:
 - Arbejdstilsynet får flere beføjelser i forhold til ”postkasse-virksomheder”, der udstationerer medarbejdere til Danmark, uden at de har aktiviteter i hjemlandet, og dermed misbruger udstationeringsreglerne.
 - Arbejdsmarkedets parter får flere muligheder i forhold til at sikre, at overenskomsterne overholdes.
 - RUT-registreret kommer til at indeholde flere oplysninger.
 - Og endelig oprettes Arbejdsmarkedets Fond for Udstationerede (AFU), der sikrer udsta-

tionerede lønmodtageres krav på løn, som fastslået ved fagretlig behandling.

Kort sagt mener jeg, at vi med den nye lovgivning og den fælles myndighedsindsats har en bred palet af initiativer, der understøtter ordnede forhold på det danske arbejdsmarked og muliggør, at vi kan håndtere stigningen i udenlandsk arbejdskraft.

Afslutning

- Jeg vil slutte med at samle op.
- Regeringen er meget optaget af, at flere job bliver besat af mennesker, der bor i Danmark, og at udlændinge, der kommer til Danmark, arbejder under ordnede forhold.
- Ordnete forhold på arbejdsmarkedet er for mig helt centralt og en forudsætning for, at vi kan håndtere stigningen i antallet af udenlandsk arbejdskraft.
- Ingen bør være i tvivl om, at det er en rød tråd i alt det, regeringen har fået fra hånden det seneste år.
- Vores fremtidige vækst og velstand afhænger af, at virksomheder kan få de medarbejdere, de har brug for.

- Kun på den måde kan virksomhederne skabe danske arbejdspladser. Og kun på den måde kan vi få flere danskere i arbejde og færre på offentlig forsørgelse.
- Tak for ordet.